

Ф.Атанасій Пекар Ч.С.В.В.

УСМІХ У СМЕРТІ

Слово Доброго Пастыря.

Дуже цінну і на часі книжку
ПОЯВИ ПРЕЧИСТОЇ ДІВИ

Ви вже купили собі?

В цій книжці живо і проймливо описані всі появи Пречистої Діви Марії від 1830 року до наших днів, у краях Европи і в Україні.

Книжка має багато цікавих ілюстрацій.

Сторінок 140. Ціна лише \$ 1.50.

Радимо вже замовляти цю книжку!

У СМІХУ СМЕРТІ

(Св. Тайна Оливопомазання)

*

**Написав
о. Атанасій Пекар ЧСВВ**

*

**СЛОВО ДОБРОГО ПАСТИРЯ
Видавництво О.О. Василіян
у ЗДА**

Ч. 50/59

Глен Ков, Н. И., 15 червня 1959.

Книжечка о. Атанасія Пекара ЧСВВ
п. з. „УСМІХ У СМЕРТІ” може бути
друкована.

о. Сотер Голик ЧСВВ
Протоігумен

*

Ніщо не протицься виданню.

Стемфорд, Конн., 3 липня 1959.

о. Павло Івахів
Дієцезальний Цензор

*

Ч. 676/59. М.

Дозволяється видати.

Стемфорд, Конн., 13 липня 1959.

† Амвросій Сенишин ЧСВВ
Єпископ Стемфорду.

*

(Дозвіл: „Ніщо не протицься” і „До-
зволяється печатати” є тільки урядовою
заявою, що книжка або брошуря є свобод-
на від доктричних і моральних блудів.
Однак, дозвіл даний на печатання бро-
шури не включає згоди на зміст, погляд
і твердження).

*

diasporiana.org.ua

Обкладинка роботи М. Бутовича.

Друкарня „Луна”, 77 Ст. Маркс Пл.,
Нью Йорк З, Н. И.

БЕЗ СТРАХУ СМЕРТИ

Пізної осени 380 р. св. Григорій Нисський вертався із собору в Антіохії. Щось у серці говорило йому, щоб вертався до дому довшою дорогою. Переходячи попри Ібору, він хотів відвідати в тамошнім монастирі свою сестру Макрину. Григорій не бачив її від довшого часу. У злім передчутті, він гнав щосили. По кількох днях тяжкої подорожі, він, нарешті добився до Ібори. Сонце вже ховалось за обрій, коли св. Єпископ закалатав до брами монастиря, що його оснуvalа Макрина.

Звичайно, сама Макрина вибігала назустріч свому братові. Тепер — вона лежала смертельно хора; його передчуття було правдиве. Без проволоки Григорій удався до кімнати хорої. Через відчинені двері він уздрів бідненьку, тверду постіль, на якій лежала недужа, якої глибоко запалі очі туж-

ливо його виглядали. Григорій не пізнав висохлого лиця Макрини, що була для нього другою матір'ю.

Макринине лице прояснилося. На нім показалась якась надземська радість. Вона попробувала піднестися на привітання, але не могла. Якось насилу зісунулася вона зі свого бідного ліжка й поклонилася до стіп єпископові-ісповідникові, що про нього кружляла слава по всім Сході. Григорій скилився до сестри, піdnіс її на своїх руках, неначе малу дитинку, пригорнув до свого серця й уважно, неначе дорогоцінний скарб, положив Макрину на ліжко. В його очах заблісли слізки радості й смутку.

Перші слова, що їх промовила Макрина, були слова подяки:

— Дякую Тобі, Господи Боже мій, що Ти вислухав молитву мо-го серця й привів до мене, Твоєї рабині, Свого слугу!

І звернулася вона своїм слабим голосом до Григорія. Вона старалася говорити якнайспокійніше, щоб не показати глибини свого терпіння та своєї слабости. Їхня

бесіда скоро зійшла на смерть св. Василія Великого. Макрина зачала потішати свого молодшого брата, якому все ще тяжко було перебороти втрату свого покровителя й учителя. Вони обидвое так заговорились, що Григорій цілком забув на свою втому та голод. Але Макрина, як та найліпша мати, старосливо звернула йому увагу:

— А тепер уже досить. Тобі треба покріпитися й бідпочити. Ти добре втомився довгою подорожжю.

По вечері Григорій ніяк не міг успокоїтись. Він знову пішов до хорої сестри. Бесіда цим разом зійшла на їх родинний дім, на їхніх батьків, бабуню, дідуся та їхні терпіння за св. віру. На такій сердечній розмові перебули вони довго в ніч.

На другий день Григорій ані на крок не відступав від Макрини. Вона вже не мала сили скривати своєї слабости. Григорій неспокійно вслухувався у тяжкий віддих своєї дорогої сестри, і потонув у задумі. Макрині він завдячує своє навернення. По смерти їхньої матері, вона була для нього дбайли-

вою опікункою. Він не раз відчув на собі велич її любови та посвяти. Що він став єпископом, то у великій мірі він завдячував Макрині й Василієві. А тепер...? Недавно втратив свого брата Василія, а тепер же тратить свою сестру Макрину. Хоч як він не хотів плакати, а слози таки на силу вдирались йому до очей.

Віддих у Макрини був щораз тяжчий. Усім було ясно, що Господь Бог кличе її до себе. В оточенні священиків та монахинь Григорій уділив їй оливопомазання. Макрина була готова до зустрічі з своїм Небесним Женихом.

Під вечір вона вже не могла пізнати нікого. У своїй руці вона держала руку Григорія. Але її уста ворушились: вона молилася. Тільки важкий віддих переривав її молитву. Тихим, але знеслим голосом з її уст йшла надхненна молитва:

— Ти, Господи, відібрал від мене страх смерти, бо смерть учинив Ти початком правдивого життя. На час Ти усипляєш наше тіло, щоб могти пізніше збудити його

знову голосом ангельської труби. Ти повертаєш наші тлінні останки до землі, щоб потім знову взяти їх до себе та украсити їх Твоєю ласкою безсмертя.

Макрина віддихала тяжко. Що кілька слів — вона зупинялась. Григорій не перебивав їй. Він захоплено вслухувався у знеслі слова своєї сестри. Макрина ж говорила далі:

— Господи Боже наш, Ти дав нам знак св. Хреста для побіди над ворогом та на охорону нашого життя... (Тут слаба позолі три рази перехрестилась). — Відвічний Боже, уже від утроби моєї матері я була віддана в Твої пресвяті руки. Я любила Тебе всією моєю силою. Від зарання моїх літ я посвятила мое тіло й мою душу Твоїй безконечній Доброті. Тому, нехай тепер світлий Ангел поведе мене на місце спокою, на лоно моїх предків.

— Помяни мене в Своїм царстві, бо я була розпята разом із Тобою, бо зі страху Господнього я щодень розпинала мое тіло. О, Боже мій, нехай мої гріхи вже більше не зявляться перед Твоїм св. лицем. Як же я з моєї немочі згрі-

шила, чи то ділом, чи словом, чи думкою, то Ти, милосердний Боже, відпусти мені. Дай, щоб я, розлучившись із своїм тілом, могла стати перед Тобою з непорочною душою. Прийми мою душу, як те благопахуче кадило перед Тобою!

У тому часі монахині відправляли хор. Макрина ще перед тим просила їх, щоб лишили церковні двері відчинені, щоб вона змогла бодай слухати літургійну відправу. Ось, тепер, до неї доходив проймливий голос вечірньої пісні „Господи, возввах...“. Коли монахині зачали вже співати другий вірш „Да ісправится молитва моя, яко кадило пред Тобою...“, тоді Макрина ослабленим, ледве чутним голосом закінчувала її свою молитву:

— Господи, нехай піднесеться ця моя молитва просто до Тебе, як той благопахучий дим кадильний!

Тут вона тяжко відітхнула. На її чоло виступив зимний піт. Обезсильена, вона схилила свою голову на бік. І... Не тільки її молитва, але її душа її „ісправилася“ до Бога. Вона зачала жити вічним життям у небі.

Ось, ця вечірня закінчилась для Макрини вже небесною утренню. Блаженна душа Макрини знайшлася в обіймах Небесного свого Жениха. Григорій зрозумів Божу волю. Тихо кивнув головою до присутніх, все „скінчилося”. І ніжно примкнув Макринині очі, що вже тут на землі були відчинені тільки для небесної краси. З очей святоГО єпископа перлинами спилили дві гарячі слізози. Його опікунки не стало в живих!

Яка це гарна смерть! Там не було страху, там не було непевності. Там панувала тільки любов, що віддано прийняла смерть із Божих рук.

А тепер запитаймо себе: Що дало Макрині ту велику мужність та силу в її передсмертних терпіннях? Що наповнило її душу миром та небесним спокоєм? Що ж віддалило від неї, як і сама Макрина сказала, „страх смерти”?

Відповідь нам насувається сама собою. Це була св. **Тайна Оливопомазання**, що її Макрина прийняла з великою побожністю і сильною вірою. Про цю св. Таину, що, звичайно, люди називають „**МАС-**

ЛОСВЯТЯМ", прийдеться нам говорити у цій книжечці. Ісус Христос установив св. Оливопомазання для покрілення хорих та потішення умираючих. Це немов той небесний усміх, яким наш Спаситель кличе нас до себе. Він додає нам силу та готовість умирати „в Господі". Звідси взялась і назва цієї маленької книжечки: „**УСМІХ У СМЕРТІ**".

I

НАУКА СВ. ОБЯВЛЕННЯ

З неописаним захопленням і великою радістю вирушили св. Апостоли на свою першу місійну подорож. Ісус порозіслав їх по двох, щоб вони навчали людей, закликали їх до покаяння, проганяли з них нечистих духів і уздоровляли недужих. Про цю місійну подорож св. Марко нам так говорить: „І вийшовши, вони проповідували, щоб каялись. І бісів багато виганяли, і **намашували оливою** багато недужих, і зціляли" (Мр. 6: 12-13).

УСТАНОВЛЕННЯ СВ. ТАЙНИ

Само собою розуміється, що св. Марко ще не говорить про св. Тайну Оливопомазання, бо Апостоли тоді ще не були рукоположені на священиків, а Жиди не були ще охрещені „в ім'я Ісуса”. А тільки християнам можна прийняти цю св. Тайну. Все ж таки, цією місією Ісус Христос хотів приготувати своїх Апостолів до їхньої душпастирської праці. Він бажав, щоб Його Учні зайнялися теж і хорими.

Установлення цієї св. Тайни прийшло щойно після воскресення Ісу-са Христа. Тоді наш Божествен-ний Спаситель протягом сорок днів являвся своїм Апостолам „ба-гато разів... і говорив їм про Царство Боже”, що його Він за-снував тут на землі, то є — про св. Церкву (Дії Ап., 1:1-3). Свя-ті ж Тайни, між котрими знахо-диться св. Оливопомазання, нале-жать до самої конструкції св. Цер-кви-Царства Божого на землі й без них наше духовне життя, як ді-тей Божих, немислиме. Звідси бо-гослови й заключають, що установ-лення св. Оливопомазання відбу-

лося під час однієї з появ воскреслого Спасителя.

СВ. ЯКІВ АПОСТОЛ

Ясний доказ установлення св. Тайни Оливопомазання знаходимо в посланні св. Якова (5:13-16), що його написав він юдео-християнам, розкиненим поміж поганами.

Своїм посланням св. Апостол хотів остерегти християн перед небезпекою поганського світа, що своїми зasadами щораз то більше захищував слабеньку віру ново-навернених. У приватнім житті вони практикували Христову віру, але прилюдно, щоб не виставлятись на гонення чи насмішки поган, вони старалися іти за поганським способом життя. Тому св. Апостол поставив їм перед очі християнську засаду: „**ВІРА БЕЗ ДІЛ МЕРТВА!**” Він остерігає християн, що не можна інакше вірити, а інакше поступати. Християни мусять відважно й терпеливо, з „молитвою на устах” зносити всякі переслідування й противності, бо тільки так збережуть вони мир і любов у своїх серцях. Правдива життєва мудрість,

згідно з словами св. Апостола, це — відданий послух Божим заповідям та велика терпеливість у прикорстях.

У своїх прикорстях і трудностях вірні хай звертаються за поміччю до Бога гарячими своїми молитвами. Ось слова самого Апостола:

„Хтось між вами тяжко страждає? — нехай молиться! Хтось радіє? — нехай співає!

Хтось нездужає між вами? — нехай призове священиків церкви, щоб молилися над ним, помазавши його оливою в ім'я Господнє. А молитва віри спасе недужого і піддійме його Господь. А як гріхи вчинив, то йому відпустяться.

Визнавайте один одному гріхи й моліться один за одного, щоб ізцілитись вам. Бо много зможе ревна молитва праведника!”

Хороба, що є наслідком первородного гріха (Бит. 3:15) й наводить на нас смерть (Бит. 3:18), — це одно з найчастіших терпінь у житті кожної людини. Тому, головно в хоробі, нам треба багато молитись. А щоб тяжче хорі успішніше могли молитись, то св. Яків

радить їм покликати до себе священиків, щоб помолились над ними й уділили їм оливопомазання. Бо з вірою прийните св. Оливопомазання часто „підіймає”, цебто уздоровляє недужого й позбавляє його усіх наслідків гріха. Часом (у потребі) позбавляє і самого гріха. Це стається тоді, коли хорий не має сили висповідатися, хоч кастися за свої гріхи.

ПЕРШІ СТОЛІТТЯ

Згадавши про св. Тайну Оливопомазання, св. Яків Молодший не установив якоїсь нової практики в св. Церкві. Він тільки пригадує на загально знану між християнами тайну св. Помазання. Тому, з Яковових слів сміло можемо заключити, що в часі написання його послання, тобто між 58 та 62 роком, християни зачали вже потрохи занедбувати прийняття св. Оливопомазання. Тож св. Апостол пригадує їм на благословенні наслідки цієї тайни, що є потіхою в немочі, покріпленням сил та захотовою до терпеливого зношення

хороби. А хто не бажає помочі хорому?

Погани, що немічних і старих часто вбивали, намагалися теж помагати хорим. Історія згадує, що для скріплення, вони — коли хорий виходив з гарячої купелі — помазували ціле тіло хорого олівою. Тому й не диво, що в перших століттях, коли погани всюди поборювали та висмівали науку Ісуса Христа, майже ніхто не знайшовся, хто нападав би був на практику св. Церкви, то є на помазування хорих освяченою олівою. Тому, перші оборонці Христової науки, т. зв. апольягети, майже нічого не згадують нам про св. Оливопомазання. На жаль, затратились нам і толковання послання св. Якова таких великих езегетів (толкувателів св. Письма), як св. Клиmenta Олександрійського († 220?), св. Дидима Сліпого (IV ст.), св. Атанасія Великого († 373) та св. Кирила Олександрійського († 444).

Перший, хто виразно згадує про св. Оливопомазання, це **ОРІГЕН** († 254?). Він називає цю св. Тайну „сьомою дорогою відпущення

гріхів” і додає: „бо так говорить св. Яків” (2 гомілія на Левіт., 4). На Заході про св. Оливопомазання згадують св. Іриней (\dagger 177), св. Іполіт (поч. III ст.) та Тертуліян (\dagger 230). Св. миро вони називають „небесною оливою”, „оливою милосердя”, „оливою помазання голови вміраючого” і т. п.

ПЕРІОД ВЕЛИКИХ ОТЦІВ

Після Никейського Собору (325 року) маємо вже більше памяток, що в них згадується св. Тайна Оливопомазання. Тут треба згадати першого історика Церкви ЕВЗЕВІЯ (\dagger 340?), що називає її „медициною проти смертити всього зла”. І далі, святий АФРААТ, названий „Перським Мудрцем” (\dagger після 345 р.), подивляє силу цієї св. Тайни, що з „знаком таїнства життя”, що „освічує темряву” (душевну), св. миром „помазують хорих”, тому, воно „грішників навертає”.

Святий АТАНАСІЙ ВЕЛИКИЙ († 373), у своїм „Окружнім Посланню” виразно говорить, що його вірні радше „лежать хорі, піж мали б аріянським священикам позолити положити на себе руки”. „Положення рук” і „помазання” у св. Письмі та св. Отців означає те саме (див. на пр. Ап. Дії 8:17 та II Кор. 1:21-22).

Св. ЕФРЕМ СИРІЄЦЬ († 373), що його називають „Цитрою св. Духа”, в одній із своїх „Нізібійських Пісень” поетично оспівує чудесне „н а з и а м е н у в а н и я (помазання) у м и р а ю ч и х, щоб вони могли побідити смерть”.

Друг св. Василія Великого та великий Богослов, св. **ГРИГОРІЙ НАЗІЯНЗЕНСЬКИЙ** († 389?) у своїй поемі „Пісня моого життя” недвозначно згадує, що він самий часто „кладе свої руки (т. є помазує) на склонені голови хорих”.

Не поминути ж нам і свідоцтва святого **ІВАНА ЗОЛОТОУСТОГО** († 407), який вказуючи на правдивість слів св. Якова, говорить, що багато хорих, що їх „з вірою та завчасу помазано св. оливою,

у з д о р о в і л о" (22 гом. на Мат., 6). А на іншім місці (О свящ., III, 6) він знову покликується на слова св. Якова, бо через помазання хорошого священик „п о з б а е л я є г р і х і в" та не-раз теж „п р и в е р т а є й з д о р о в л я й о г о т і л а".

МОЛИТВА З IV ст.

Однаке, найгарнішим свідоцтвом для св. Оливопомазання є літургічна молитва, що її вживали в Олександриї за часів св. Атанасія. Вона знаходиться у т. зв. **ТРЕБНИКУ СВ. СЕРАПІОНА** († 362), що був учнем великого Олександрійського Патріярха. Молитва не тільки, що свідчить про існування тайни освячення мира в половині IV століття, але рівночасно містить у собі велич віри, що її мали св. Отці перших століть. Щоб схопити її красу, подаємо її в цілості, як вона збереглася нам під назвою: „**М О Л И Т В А Н А О С В Я Ч Е Н Н Я О ЛИ В И ДЛЯ ХОРИХ**".

„Ізбавителю всіх людей, Отче Господа нашого і Спасителя Ісуса

Христа, що маєш силу і властиви-
сть, призываємо Тебе й молимося Тобі,
щоб Ти зіслав із неба цілючу си-
лу Твого Єдинородного Сина на
цю оливу, щоб тим, які будуть
нею помазані чи якось інакше при-
ймуть її, була на освобождення від
усякої слабости й немочі, на лік
проти всякого диявола, на про-
гнання всякого нечистого духа, на
уздоровлення всякої гарячки чи
трисучки та всякої нетяムучти,
благодатною ласкою на відпущен-
ня гріхів, на спасенне життя, здо-
ровля, ізцілення душі й тіла й на
повне видужання.

Хай усякий диявол і нечиста
сила, всяка язва, всяке терпіння,
всяка біль, всяка мука, всякий
удар чи допуст убояться, Господи,
Імени Твого святого й Єдинород-
ного Твого Сина, щоб те все відій-
шло від цих Твоїх слуг, щоб так
прославилося пресвяте Імя Ісуса
Христа, що був розпятий за нас,
і воскрес, і поніс на собі наші сла-
бості й немочі, і знову прийде су-
дити живим і мертвим, бо ж Тобі
належиться всяка слава й царство
у св. Дусі, на віки вічні. Амінь”.

Що ж нам додати до цієї молит-

ви? Тут вичислені наслідки св. Оливопомазання. Тут ясно зазначене установлення цієї св. Тайни Ісус Христом. Тут ясно зазначено, що св. Оливопомазання, як і кожна св. Таїна, діє силою Ісуса Христа.

НАШ ТРЕБНИК

Наш Византійський Требник є також свідоцтвом св. Передання про тайну „освячення оливи хорих”. Молитви, що ми їх сьогодні уживаємо на освячення оливи та помазання, своїм початком сягають аж до IV століття. Про них ми згадаємо пізніше. Тут відноситься теж і молитва перед помазанням:

„Безначальний, Вічний, Святий над святыми, Ти, що післав нам Свого Єдинородного Сина на зцілення всякої недуги та всякої язви нашого тіла й душі, зішли й Пресв. Твого Духа та освяти цю оливу й учини так, щоб вона була для Твого слуги (ім'я хорого) на совершенне відпущення гріхів та наслідство небесного царства.

Тобі ж належиться милувати й спасати нас, Боже наш... Амінь". (Малий Требник, Рим 1947, стор. 136-7).

Почавши VI століттям нема вже найменшого сумніву про те, що, як на Сході так і на Заході, був загальний звичай уділяти хорим св. Оливопомазання, щоб приготувити їх на добру смерть. Що даліше, то все ясніше й досконаліше зачинає формулюватися наука св. Церкви, що і вона тепер загально навчає.

ІІ

НАУКА СВ. ЦЕРКВИ

У своїй науці про св. Тайну Освячення Мира св. Церква подає тільки пояснення слів св. Апостола Якова. Як ми вже бачили, св. Отці також робили те саме. Коли в середновічній школастиці (вчені катол. церкви) старалися зформувати науку св. Богословія, тоді вони взяли науку св. Передання, згармонізували її, органічно розвинули й примінили до вимог фільзофічних зasad. Те саме сталося й з наукою про св. Оливопомазан-

ня. Щоб виложити цю науку в живий спосіб, візьмемо форму розмови.

МЕНЕ КЛИЧУТЬ

Задзвонив телефон. Мене кликали до хорого Петра. Петром опікувалася заміжня його донька Ксеня. Вже від кількох літ йому відняло ноги, так, що тільки переносили його з місця на місце.

Петрова родина жила правдиво християнським життям. До їх дому досить часто я вчащав. Кожної першої пятниці я носив Петрові св. Причастя. Цим разом Ксеня не чекала аж до першої пятниці, але заклопотана говорила:

— Отче, наш татуньо щось дуже ослабли. Чи не могли б ви сьогодні заглянути до нас? Тільки не кажіть татуньові, що я вас кликала, щоб їх не настрашити.

— Ксеню, — відповів я, — як же ж я можу настрашити вашого батька?

— Та, знаєте, Отче, як то буває. Коли татуньо дізнаються, що я покликала вас, щоб їм дати оліво-

помазання, то подумають собі, що ми їм бажаємо смерти.

Я далі не пускався в розмову. Тільки вступив до церкви, взяв із собою Найсв. Тайни й торбу, сів на авто й поїхав. За чверть години я вже був коло Петра.

Дійсно, Петро виглядав ослаблений. Коли ж я йому згадав, що я прийшов із св. Причастям і хочу уділити йому св. Оливопомазання, тоді Петро спокійно усміхнувся і слабим голосом додав:

— Так, Отче, я вже сам хотів вас кликати, бо чуюся дуже охлялим і, відай, треба мені збиратися до Бога. Прийнявши св. Тайни, я спокійніше буду вмирати, бо буду свідомий, що я все зробив, щоб переблагати Господа Бога за мої гріхи й Він буде милосердним мені грішному.

Я дав знак, щоб родина мене лишила самого. Я поклав Найсв. Тайни на гарно приготований столик, на якім уже горіли свічки, й висповідав Петра з цілого його життя. Потім, я покликав усіх назад до ліжка слабого, дав йому св. Причастя й зачав оливопомазання. Під час цілої відправи Пет-

ро самий відповідав на поодинокі молитви. В його очах відбивався що-раз-то глибший спокій. По скінченні оливопомазання, він широко перехрестився, побожно поцілував св. хрестик і додав:

— Дякую вам, Отче, за вашу ласкавість. Тепер я вже спокійний. Хай дістеться воля Божа. Я чуюся, наче б я на-ново народився.

НЕ ТРЕБА БОЯТИСЯ!

Я подивився запитливо на Ксению. В її обличчі я побачив зніяко-віння. Тоді навмисно я запитався її:

— То ваш татуњо настрашилися, коли я їм згадав про оливопомазання?

— Що ж ви говорите, Отче? — перебив Петро. — То ви мені прийшли помогти, а я б мав вас настрашитися? Та ж Ісус Христос установив св. Тайни не на смерть, лише на життя. А як така Божа воля, що мені вже треба йти, то хай святиться Ім'я Його. Я вже й так досить набідувався на цім Божім світі. Уже час і мені спочити!

— Бачите, Ксеню, як ви дуже помилились? Ваші татуњо дуже добре знають, що Ісус установив св. Оливопомазання не на смерть, але для потіхи хорих, для полегші душі їх тіла. Ви ж чули, що говорить св. Яків: „Молитва віри спасе недужого і підійме його Господь. А як гріхи вчинив, то йому відпустяться. Бо много зможе ревна молитва праведника!” (5: 15-16). Де ж тут слово про смерть?

— Направду, що нема найменшої згадки про смерть! — відповіла молодша донька, Вероніка.

— А тепер ще приглянеться на молитву, що її говорить священик, коли помазує св. миром хорого: „Отче Святий, лікарю душі їх тіла... ізціли твою слугу (ім'я хорого) від тілесної і душевної немочі, що його держить... і відживи його св. ласкою Христа Твоего..., бо Ти джерело уздоровлення!” Чи може тут де згадувати священик про смерть?

— Та ні, ні! — зніяковіла Ксеня. — Вибачте, Отче! То було нерозумно з моєї сторони. Ну, але, знаєте людей. Вони все кажуть,

що як хтось дістане оливопомазання, то вже мусить умерти.

— Тут люди дуже помиляються. У багатьох випадках хорі стають здоровими. Тільки про це не говориться. Так, це правда, що багато людей після оливопомазання вмирає. Але це стається тому, що або хорий дозрілий вже до неба, або родина кличе за-пізно священика.

КОЛИ Ж КЛИКАТИ СВЯЩЕНИКА?

Це дуже добре питання. Памятайте одно, що **ЗАВСІДИ ЛІШНЕ ПОКЛИКАТИ СВЯЩЕНИКА СКОРИШЕ, НІЖ ЗАПІЗНО!** Коли хтось поважніше захорує, хоч він відразу й не вмирає, тоді треба кликати священика. Не треба чекати аж на смерть, або коли вже хорий утратив свідомість і не може й висповідатись. Ще раз пригадайте собі на слова св. Якова, що лише „молитва **ВІРИ** спасе недужого”.

— То виглядає, що сам хорий має молитись із вірою, ю тільки тоді спасе його Господь?

— Так, це правильно! Кожен хорій повинен молитися з такою вірою, як це робив ваш батько. Ви чули його. Це напевно була „молитва віри” і я певен, що вона „спасе” вашого батька.

— Коби то дав Господь Бог! Дійсно, що нерозумно роблять ті, що відкладають із дня на день, щоб покликати священика. Тим вони тільки шкодять хорому й показують, що, власне, вони не люблять його. Бо як інакше вони не хотіли б йому помочи? Ще раз вибачте, Отче, що я була така нерозумна, — додала Ксеня.

— Але, власне, в яких випадках треба кликати священика до хорого? — запитав Петрів син Степан, що був на третім році медицини.

КЛИЧТЕ СВЯЩЕНИКА, КОЛИ...

Степанові я мусів докладніше відповісти. Як будучий лікар, він мав добре знати, коли радити родині, щоб кликали священика.

— Отже, памятайте, Степане. Кличте священика:

Коли хорий знаходиться у небезпеці смерти і то чи хорий хоче священика, чи ні.

Коли ви сумніваєтесь чи є небезпека смерти.

Коли хороба небезпечна або непевна.

Коли хора особа сама просить за священика.

Коли старша особа захоріє тяжче, хоч не конче смертельно.

Перед операцією або коли тяжче хорий не хоче піддатися під операцію.

Коли по дочаснім поліпшенні хорий упаде до нової небезпеки смерти.

У випадку довшої тяжкої хороби, по місяцеві від останнього помазання, знов кличте священика.

Коли хтось у випадку був тяжко зранений або втратив свідомість.

У випадку наглої смерти до 2-ох годин по т. зв. зверхній смерти треба кликати священика.

Це є головні випадки, коли треба радити, щоб родина кликала священика. Інколи сам лікар змушений кликати священика.

ЧИ ЦЕ НЕ ЗЛЕ?

— Отче, — далі питав молодий студент, — чи це не впливас воно зле на хорошого, як йому згадати про священика? Це те саме, якби йому сказати, що він має вмерти. А лікарі звичайно ніколи того не говорять, щоб непотрібно не бентежити пацієнта.

— Кожний християнин має знасти, що йому смерть заглядає в очі, щоб він приготовився до неї. Та ж власне від смерті залежить ціла вічність. То, що ліпше, збентежити хорошого й забезпечити йому вічне життя чи успокоювати його й продовжити йому на кілька годин дочасне життя з небезпекою utrati неба?

— Я знат, Отче, що ви так відповісте. Я теж так думаю.

— Крім того, — продовжав я далі, — Ксеня теж боялася покликати мене до вашого тата, щоб не настрашити його. А що сталося? Чи ж ваш тато тепер нечується ліпше, ніж перед оливопомазанням? Він тепер багато спокійніший, ніж коли б доктор його успо-

коював, що з ним ще не так дуже зле.

— Степане, — клопоталась Ксения, — попроси Отця на каву.

Я не відмовлявся, бо бажав до-кінчити свою розмову зі Степаном. При теплій каві я продовжав.

— Памятайте, Степане, що кожний віруючий християнин радісно прийме св. Тайну Оливопомазання, бо вона приносить спокій душі та вливає в серце повну надію на Боже милосердя. Кожний чоловік, хто б він не був, у тяжкій недузі перейнятий страхом смерти й непевністю, що з ним станеться. А оливопомазання якраз проганяє з душі цей страх і запевнює хоро-го за Божу поміч. Чи ви придив-лялися на вираз лиця вашого бать-ка? Після помазання св. миром йо-го обличчя відзеркалювало в собі небесний мир і надземський спо-кій. Чи ж, на вашу думку, як сту-дента медицини, це успокоення та заохота мала б пацієтові пошко-дити?

— Навпаки, це все тільки пома-гає хорому. Видно, що медичну психольогію пишуть люди чисто світські, що не мають поняття про

потіщення, яке дає св. віра. Але все таки їхня психольогія правдива для таких людей, що занедбались у св. вірі, що довго не ходили до церкви й не приймали св. Тайн. Одна згадка на священика вже зачинає їх непокоїти. Що ж тоді робити?

— Бачите, Степане, якраз такі остиглі й занедбані християни найбільше потребують помочі священика. Є люди, що й бачити не хотять лікаря, але коли вони заслабнуть, тоді рідні кличуть до них лікаря. Те саме треба зробити й з занедбаним католиком. Коли б ви бачили чоловіка, що він жене автом просто у напрямі пропasti, то чи ж ви не остерегли б його? А невисповіданий чоловік перед смертю у небезпеці провалиться до багато страшнішої пропasti, бо вічної, у пеклі. Як же ви побачите сліпого або глухого, що їмгрозить якась небезпека, то чи ж ви їх не остережете? Тим більше нам треба остерегти душевно „сліпого” чи „глухого” чоловіка, щоб його завчасу ще спамятати та помирити з Богом. З власної практики можу вас запевнити, що такі „за-

недбані католики" після прийняття св. Тайн відзискують рівновагу духа й спокій серця.

— Виглядає, що ви, Отче, маєте з недужими далеко більшу практику, ніж мої книги. Можете бути спокійні, що в практиці я буду йти за вашими вказівками.

ПЕРЕПРОШУЄМО!

Наша розмова закінчилася. Я зачав збиратися до дому. Уже в дверях приступив до мене Ксенин чоловік і несміло зачав мене перепрошувати. Я ще раз звернувся до всіх.

— Нема причини мене перепрошувати. Хай і на думку не приходить вам, що ви трудили мене. Та ж на те я став священиком, щоб нести душевну поміч і потіху тим, що її потребують. А хто більше потребує тої помочі й потіхи, як не тяжко хорий чоловік? Крім того, для кожного віруючого найважнішим перед смертю завданням є те, щоб він прийняв св. Тайни. Звідси й найважнішим завданням священика є — послужити тяжко хорому. Ви ж не раз читали в га-

зетах, що священик виставляв себе на певну смерть, щоб тільки послужити вмираючому. Запамятайте собі, що ані час, ані віддаль, ані погода, ані небезпека, ані зайняття не сила їм спинити католицького священика, коли йому треба спішити до тяжко хорого чоловіка.

— Ще раз усі вам гарно дякуємо, Отче!

— Нема за що! Слава Ісусу Христу!

— Слава на віки! А не забувайтесь на нас!

НА ДРУГИЙ ДЕНЬ

На другий день я знову відвідав Петра. Йому трохи покращало й він віддихав спокійніше. Коли ж я прийшов, тоді він щойно заснув. Я не хотів його будити; а тихо поблагословив я його й вийшов до родини. Всі виглядали змучені й стурбовані. Рано був лікар. Казав, що криза й далі триває і щохвилини можуть сподіватися найгіршого.

Розповідали, що їхній батько кілька разів у ночі кликав їх до себе, напоминав їх, щоб вони любилися й памятали на нього у сво-

їх молитвах, бо він відчув, що koneць наближається. Коли вони згадали про мене, тоді він пригадав собі на оливопомазання й сказав, що він спокійно вмирає. Коли ж слово знову зійшло на помазання, тоді Ксенина донечка Лідія спіталась, чим то я вчора помазував її дідуся?

— Звичайною оливою з оливки. Само собою, що перед помазанням я поблагословив цю оливу.

— А чому то вживають якраз оливи? — цікаво далі випитувалась Лідія.

— Давніше вживали оливи на гоєння ран. Так само й ця посвячена олива лікує гріховні рани на душі чоловіка. Крім того, ослаблене тіло через намащення оливою відсвіжується, набирає пружності та нових сил. Подібно й душа хорого, через оливопомазання відсвіжується, набирає нових сил у боротьбі з дияволом і відживляє в серці хорого надію на поміч Божу. Крім того, оливи вживали для освічування. Так само й олива св. помазання, запалена вірою хорого, має йому просвічувати у темряві

терпінь, а, як треба, то й на дорозі до вічності.

— А ви, помазуючи моого дідуся, робили пальцем малі хрестики над його очима, на вухах, на носі, на устах, на грудях, на руках і на ногах.

— Так, це правильно. А чи знаєш чому?

— Ні, не знаю, Отче.

— Бо ті всі частини тіла є якраз найслабшими місцями, якими чоловік звичайно ображає Господа Бога. Тому, при благословенні оливи я так молився:

„Ти Господи, що своєю доброю милосердям ізціляєш наші душевні й тілесні болі, Ти й сам Владико, освяти й цю оливу, щоб тим, які будуть нею помазані, вона була на уздоровлення та звільнення від усякого страждання, від поплямлення душі й тіла та від усякого зла, щоб у тім прославилося Твоє найсвятіше Імя, Отця, і Сина, і Св. Духа, тепер і завсіди, і на віки вічні. Амінь”. (Малий Требник, Рим 1947, стор. 129).

— То дуже гарна молитва, — додала Ксеня.

— Так, у наших обрядах все дуже гарно уложене. Освячену оливу та саме помазання богослови називають **матерією св. Оливопомазання**. Ви вже чули молитву помазання:

„Отче Святий, лікарю душі й тіла, Ти, що післав Свого Єдинородного Сина, Господа нашого Ісу-са Христа ізціляти всяку недугу та освобожувати від смерти, ізці-ли цим помазанням Твого слугу (імя хорого) від тілесної й душев-ної немочі, що його держить і оживи його ласкою Твого Христа: че-рез молитви нашої Пресв. Воло-дарки Богородиці та Приснодіви Марії, і всіх Святих.

Бо Ти є джерелом уздоровлення, Боже наш і Тобі віддаємо славу ра-зом з Твоїм Єдинородним Сином і Єдиносущим Твоїм Духом, тепер і завсіди, і на віки вічні. Амінь”. (Малий Требник, Рим 1947, стор. 138-9).

Ця молитва помазання св. миром називається по-вченому **ф о р-**

м о ю св. Оливопомазання. Матерія й форма творять т. зв. **в и д и м и й з н а к**, що означає невидиму ласку й діяння св. Духа в кожній св. Тайні.

НЕВИДИМА ЛАСКА

— Ми знаємо, Отче, що св. Оливопомазання має на цілі приготувити нас до доброї смерти. Але точно, що воно для нас приносить, ми не знаємо, — відважився й собі запитатися Ксенин чоловік.

— Я ніяк не дивуюся тому, Павле, бо в катехизі дуже коротко говориться про св. Тайну Оливопомазання. А ці „невидимі ласки”, чи ліпше сказати „наслідки” оливопомазання є ріжні — преріжні. Я постараюся їх коротко вам описати.

Найперше, як інші св. Тайни, так і св. Оливопомазання збільшує в нас ласку освячуючу. Іноді, коли вмираючий не може висповідатися, бо втратив свідомість, але перед тим жалував за свої гріхи, тоді оливопомазання змиває з душі і смертні гріхи, як говорить св. Яків: „А коли гріхи вчинив, то

відпустяться йому” (5:15). Однак, головним і благотворним наслідком св. Оливопомазання — це освобождення нашої душі від залишків гріхів.

— Що ж це таке „залишки гріхів”? — спитався Степан.

— Щоб легше вам це пояснити, що воно таке ці „залишки гріха”, то порівняймо гріх до рани. Кожен гріх, це душевна рана. Коли ж рана на тілі вигоїться, тоді по ній лишається знак, шрам. Це залишок рани на тілі. Через св. сповідь наші гріхи, себто душевні рани, стаються вилікувані. Та кожен гріх лишає на душі свого рода шрам, що ще довго по сповіді дошкулює нам, бо тягне нас наново до гріха. Це ослаблення волі, затемнення розуму та склонність до злого. Св. Оливопомазання скріплює нашу волю до боротьби з дияволом, освічує наш розум спасеним страхом Божим та надією на Боже милосердя, а, на кінець, склонює нас до відданості й любові Божої.

— Як то все гарно Христос урядав! — скрикнула здивована Ксеня.

— Але то ще не все! Крім вічної карі, за кожний гріх нас чекає ще дочасна кара. Її ми мусимо перетерпіти тут на землі, або потім у чистилищі. У сповіді відпускається нам вічна кара й частина дочасної, після того, як великий у нас жаль за гріхи. Але велика частина цієї дочасної карі нам лишається. А св. Оливопомазання, якщо ми приймаємо його „з вірою”, змиває з нас і рештки дочасних кар, ми стаємо готові йти до неба. Так власне треба нам розуміти слова св. Апостола, що „молитва віри спасе недужого”.

— То через оливопомазання ми можемо дістатися просто до неба?

— Так воно є! Так св. Церква пояснює щойно наведені слова св. Якова.

— Яка гарна смерть католика, що побожно прийме всі св. Тайни!

— Так, гарна смерть віруючого католика. Для нього св. Оливопомазання, це наче той **у сміх з неба**, яким Ісус Христос кличе його до себе. Звідси власне й береТЬся той мир і спокій у душі кожного помазаного.

УЗДОРОВЛЕННЯ

Але св. Яков обіцяє уздоровлення, а багато помазаних умирає. Отже, як нам розуміти слова св. Якова? — питався далі Степан.

— Тут треба завжди мати на думці слова св. Якова, що через святе помазання Господь Бог „**с п а с е**” недужого. Часто трапляється, що здоровля хороому стало б тільки новою нагодою до гріха та небезпекою утрати життя вічного. Коли ж здоровля спричиниться до ще більшого прославлення Бога та більших заслуг, тоді Господь Бог привертає недужому здоровля. Про надзвичайні уздоровлення після помазання св. міром може вам посвідчити багато старших священиків та лікарів. Я самий уже мав кілька таких випадків уздоровлення.

— Тепер я вже розумію, чому св. Церква нас напоминає, щоб ми молилися за охорону від „**наглої і несподіваної смерті**”. Бо коли ж ми маємо час прийняти св. Тайни разом з оливопомазанням, тоді зможемо дістатись просто до неба. Я вже більше не буду боятись

смерти! — закликав відважно молодий студент.

СТРАХ СМЕРТИ!

— Потривайте, Степане! Не так то вже легко приходиться чоловікові вмирати. Від тих, що вже були близько смерти, ми знаємо, що згадка на смерть так мучить душу недужого, що він не може спокійно й подумати про останні речі. Далі, тяжко хорі не можуть широко молитися, на них приходить страх та боязнь перед Божим судом. Чим тяжча недуга, тим тяжчі спокуси розпуки. Перед очима недужого виступає все іхнє життя з цілою своєю злобою, через що захищається іхня надія на Боже милосердя. Хорийчується тоді опущений усіми, навіть і Господом Богом.

Це все так стискає серце вмираючого, що він не може знайти собі спокою, кидається на всі сторони, благає в кожного помочі, боїться бути самий у кімнаті і т. п. І для широкого католика — і йому смерть є тяжкою і болючою, бо вона ж є карою за гріх. Та ко-

ли ж ми приймемо св. Тайни, тоді смерть хоч і надалі лишається для нас болючою, однак, з нашої душі зникає страх і розпуха. Ми відчуваємо на собі цей усміх з неба, що вже наперед дає нам відчути слодкість обіймів нашого Небесного Вітця.

ЩЕ ОДНО!

— Як уже Отець нам так гарно все пояснили, то, будь ласка, скажіть нам, чому св. Яків говорить, щоб до недужого кликати „священиків Церкви”. Чи ж один священик не вистане?

— Так, цілком вистане. Але давніше св. Оливопомазання уділяло аж сімох священиків, на знак сімох дарів св. Духа, бо оливопомазання є довершеннем св. Тайн, якими нам уділяється св. Дух. Однак, коли не можна було дістати аж сімох священиків, тоді обряд освячення св. міра скорочено до трьох священиків, що символізують Пресв. Тройцю, яка діє через кожну св. Таину. Та часто, через брак більше священиків, св. Оливопомазання уділював тільки

один священик. Цей звичай тепер переважає і в нас.

— Тепер нам усе ясно. Якби то всі люди знали про красу й велич св. Оливопомазання, то всі старалися б покликати чим скоріше священика, коли хтось тяжче занедужає в родині. Можете бути певні, Отче, що ми це зробимо!

— Ну, але я забарився, мені вже час до дому. Ксеню, зателефонуйте мені, коли б вашому батькові погіршало. А тепер: Бувайте здорові! Слава Ісусу Христу!

— Слава на віки, Отче! Дякуємо вам за все!

III

ПРИГОТУВАННЯ НА СМЕРТЬ

Смерть, це кара за гріх. Тому вона є така прикра. Смерть, це розлука від усього, що нам міле. Тому вона така болюча. Смерть, це втрата земського життя. Тому вона така тяжка. Та все ж таки — вона неминуча.

Смертю зачинається нова фаза нашого існування. Хвилина смерті, це тільки перехід, але дуже

важний перехід, із дочасного до вічного життя. Та наша вічність непевна. Це ж страх у смерті.

У вічності ніщо не зміняється. Раз ми щасливі в небі, ми навіки щасливі. Раз ми прокляті в пеклі, ми навіки прокляті. З цієї причини година смерти, це найважніша година в життіожної людини, бо підуть прокляті „на вічні муки, а праведні на життя вічне” (Мт. 25:46). Тому Ісус напоминає нас часто: „Будьте готові!” (Лк. 12:40).

ОБСТАВИНИ СМЕРТИ

Ми не знаємо „години”, коли Боже Провидіння покличе нас до себе. Та тим менше ми знаємо й обставини, серед яких нам прийдеться вмирати. Ми можемо вмерти несподівано, а можемо перед смертю й довго хорувати. Ми можемо вмерти дома або на вулиці. Ми можемо вмерти природною смертю, а може й насиллям. Ми можемо вмерти в сні, а можемо й при праці. Ми можемо вмерти в кругі своєї родини, але й самотніми можемо вмерти.

Кілько людей вибралося на прохід, та й з нього вже не вернулися? Кілько людей повмирало при забаві, на музиці, у гостях? Вмирають люди у повітрі, вмирають на морі, вмирають і на суходолі. Як та тінь, смерть всюди йде слідом за людиною. Смерть, це велика пані. На неї кожен чекає — вона на нікого не чекає!

Є люди, що мають час прийняти св. Тайни. Інші вмирають без св. Тайн. Є люди, що їх відвідує перед смертю кількох священиків. Інших — ні один. Є люди, що всі їм помагають до доброї смерті. Іншим і вмерти спокійно не дадуть.

Тому, треба нам усім знати, як нам умирати. Головно, нам треба вміти, як нам умирати в наглім випадку.

ЖАЛО СМЕРТИ — ГРИХ

Св. Апостол Павло говорить, що „жало смерти — це гріх!” (І Кор. 15:56). Іншими словами, як те жало, так само й гріх впорскує в нашу душу смертельну отруту, яка вбиває в нас саме життя душі — освячуючу ласку.

Коли в нас немає тяжкого гріха, тоді ми живемо надприродним життям; тоді в нашім світильнику не бракує оліви. Нас не може несподівано заскочити „жених-смерть” без світла. Наша ліхтарня, як і світильники п'ятьох мудрих дів у євангельській притчі, буде світитись, бо в ній не бракне надприродної ласки, тої оліви нашої душі (порівняй притчу про десьять дів у Мт. 25:1-13).

З Ісусової притчі ясно виходить, що найважнішим приготуванням до смерти — це чистота совісти, стан ласки в нашій душі. Який нерозумний християнин, що непевний своєї „години”, а сам він тижнями, місяцями, а не раз і роками живе з отрутою у своїй душі, що кожної хвилини може завдати йому вічну погибель. Нам же ж так легко очистити свою совість та наповнити свою душу олівою ласки освячуючої. Будьмо готові — жиймо в ласці! Тоді смерть для нас утратить своє жало. Тоді смерть не зможе нас заскочити із загашеним світильником. Тоді смерть для нас не буде страшною. Вона буде для нас здобуттям життя вічного!

ПАМЯТЬ НА СМЕРТЬ

Далішим приготуванням до доброї смерти є постійна память на смерть. Головно, вечером, коли кладемося спати, добре є пригадати собі на смерть. Сон — це дуже гарний образ смерти. Смерть — це теж сон, з якого ми прокидаємося у вічності.

Постійна память на смерть — це найліпша заохота до ревної молитви за щасливу смерть. А ревною й постійною молитвою ми можемо вимолити собі щасливу смерть. Головно, нам треба благати Господа Бога, щоб захоронив нас від „наглої й несподіваної смерті”.

Звичайно в кожнім молитовнику можна знайти молитву за щасливу смерть. Але найлегша практика — це відмовлювання в честь Марії трьох „Богородице Діво”. Інша, дуже поширенна практика, це прийняття св. Причастя в першу п'ятницю чи неділю, й то бодай дев'ять разів — безперервно.

Цими обидвома способами легко можемо випросити собі найбільший дар із неба — щасливу смерть.

Бо, власне, від доброї смерти залежить і ціла наша вічність.

„ХАЙ БУДЕ ВОЛЯ ТВОЯ!”

Смерть — це кара за гріх. Рівночасно, вона є найвищим законом нашого Створителя, в якім показується суверенна влада Бога над чоловіком. Заглядаючи смерті в очі, кожен мусить призвати, що таки Бог є його Паном, бо Він має владу над нашим життям і смертю. Коли ж Бог є нашим Паном, тоді ми мусимо сповнити волю Його. Звідси, головним нашим завданням є — творити волю Божу.

Сповнювання Божої волі вимагає від нас меншої або більшої жертви. А більшої жертви ніхто не зможе принести, як той, що віддає Богові ціле своє життя. Це робили Мученики. На це були готові Ісповідники. А свого рода мучеником чи ісповідником може бути кожен із нас, коли прийме покірно свою смерть перед таких обставин, як Бог того собі бажає.

Яку вартість має покірне прийняття смерти, щоб сповнити волю

Божу та надолужити за свої гріхи, ми можемо ясно заключити з слів нашого Божественного Спасителя до розбійника: „Ще сьогодні будеш зі мною в раї” (Лк. 23:43). Так і ми зможемо дістатися просто до неба. Та нам часто, щовечора, треба молитися:

„Мій Боже, задля Твоєї любові та щоб надолужити за всі мої гріхи, я вже тепер приймаю всяку слабість, терпіння й смерть у кожнім часі й таким способом, як це Тобі подобається.

Отче, хай буде воля Твоя!”

НЕМА СВЯЩЕНИКА!

Нам треба бути готовими на все. Ми не знаємо, коли, де й як ми вмремо. Тому легко може таке статися, що при нашій смерті не буде священика. Що ж нам тоді робити?

Найважніша річ — зробити акт досконалого жалю. Акт досконалого жалю — це синівський жаль, що походить із глибини люблячого серця дитини до свого батька, якого вона образила,

А Бог — це найліпший наш Батько. Він сама краса й доброта. Він гідний найбільшої нашої любови. Його ми маємо любити понад усе!

Коли ж ми виявимо Богові таку нашу любов і перепросимо Його щиро за наші гріхи, тоді певно Бог простить нам наші гріхи, хоч ми не зможемо з них висповідатись перед священиком. Але тут, теж потрібно довшого приготування. Бо майже неможливо людині, яка ніколи передтим не виявляла Богові свою любов, щоб відтак у критичнім моменті вона спромоглася на акт досконалої любови Бога. Радше страх та розпух обгортають тоді серце такого чоловіка.

Вчителі духовного життя радять, щоб ми щовечора, по короткім передуманні над переведеним днем, відмовляли також акт досконалого жалю. Молитву совершенного жалю кожен із нас може самий собі уложить. Важне, щоб ми висловили в ній: 1) що Бог, сама Доброта й Краса, гідний найбільшої любові; 2) що тому ми любимо Бога „понад усе“ та що 3) задля цієї любови ми жалуємо за всі наші гріхи.

Ось, зразок такого акту досконалого жалю, що може нам забезпечити в годині смерти вічне щастя:

„Мій Боже, Ти безконечно до-
сконалий, добрий і гідний всякої
любови. Я люблю Тебе понад усе
ї то з цілого моого серця. Задля
цієї моєї любови я щиро жалую за
всі гріхи цілого моого життя. Я во-
лію радше вмерти, як образити
Тебе ще раз хоч би одним гріхом.

Мій Боже, моя любове, моє все!”

Ще раз хочу пригадати, що нам часто треба відмовляти цей акт совершенного жалю, щоб на нього здобутися в годині смерти. До цього власне акту в годині смерти треба долучити і молитовку про покірне прийняття смерти, хоч би й цими словами:

„Прийми, Господи, всі мої терпіння й смерть, як доказ моєї любови та надолуження за всі мої гріхи!”

По акті совершенного жалю та покірного прийняття смерти, треба гаряче поцілувати св. хрест,

притиснути його до нашого серця і взвивати помочі Пречистої Діви Марії, св. Ангела Хоронителя та св. своїх Заступників. Так, із віданням себе Божій волі та виявленням великої своєї любові до Отця Небесного, з молитвою на устах очікувати своєї години.

СВЯЩЕНИК ПРИХОДИТЬ!

Найважнішим завданням родини є покликати священика до вмираючого. Не раз від одного телефону може залежати ціла вічність. Якщо Христос буде суворо судити тих, що не напоїли чи не нагодували близнього, то як же суворіше осудить Він тих, що занедбали чи не хотіли покликати священика до вмираючого й так може занапастили безсмертну душу. Найсвятіша кров Христа, що її Син Божий пролляв за спасення всіх, буде тоді кликати до неба за пімсту.

Тут буде на місці пригадати, що кімнату та ліжко, де лежить хорій, заки ще прийде священик із Найсв. Тайнами, треба прибрати та позамітати. Кімната хорого пе-

ремінюється на час на храм Божий, де перебуває Євхаристійний Христос.

Коло ліжка поставити одно крісло, щоб священик міг сісти й висповідати хорого. У голови хорого коло ліжка поставити маленький столик, накритий білим обруском, на якому поставити дві свічки, а по середині Розпяття. Добре є поставити і шклянку чистої води, бо інколи хорий не може проковтнути св. Причастя, тоді священик дає йому напитися трохи води. Мати під рукою й сірники. Само собою, що хорого треба повідомити, що незабаром прийде до нього священик з Найсв. Тайнами.

Коли священик приходить із св. Тайнами до хати, тоді треба привітати його біля дверей із запаленою свічкою, поклонитися, наче б у церкві, бо він має при собі Євхаристійного Ісуса, та завести його до кімнати хорого. Треба зберегти, скільки можна, цілковиту мовчанку. Іншим членам родини не вільно тоді вештатися по хаті, робити гамір, вилежуватися і т. п. Хай побожно всі клячать, аж доки священик не зайде до кімнати хорого.

Великою зневагою для Євхаристійного Ісуса було б пускати радіо, телевізію чи якусь іншу музику, або вести пусту балачку.

Священик тоді викладає на стіл, на якім треба запалити свічки, Найсв. Тайни. Тоді всі присутні в кімнаті хорого зроблять перед Найсв. Тайнами поклін і спокійно вийдуть, щоб священик міг висповідати хорого. По сповіді священик дасть знак, що всі можуть увійти до кімнати. Хай побожно знов поклоняться перед Найсв. Тайнами й приклякнуть. Священик, запричащавши хорого, зачинає уділювати св. Оливопомазання. Тоді вже можна встati й молитися разом із священиком. При хорім ніколи голосно не заводити, не нарікати, голосно не говорити. Молитва — це єдиний лік, що може успокоїти конаючого. По уділенні оливопомазання, хай усі підійдуть до священика й побожно поцілують ручний хрест.

Далі, треба хорого на кілька хвилин лишити самого, щоб він міг з вдячністю піднести своє серце до Бога й подякувати Йому за великий дар доброї смерти. Тут добре

є повторити хорому акт досконалого жалю, цілувати св. хрест, злучити свої болі з терпінням Христа на хресті, поручити себе опіці Матері Божої. Тут добре є знову здатися на волю Божу, хоч би цими словами:

„Господи, Боже мій, вже тепер приймаю всяку смерть, яка Тобі подобається, з усіми її тривогами, терпіннями й болями з відданістю Твоїй святій волі та готовістю!”

КІНЕЦЬ ПРИБЛИЖАЄТЬСЯ . . .

Як уже було згадано, при вмираючому треба зберегти якнайбільший спокій. Треба остерігатися голосної розмови. Нічого не оповідати і не згадувати хорому, що могло б його подразнити. Для нього земські справи поволі тратять усяку вартість. Перед ним відкривається вічність. Тому, добре при вмираючому молитися, з книжеччи чи на вервиці, або відмовляти деякі псальми.

Хорому дати в руки святий хрест, хай він його час від часу цілус. Можна дати йому й вервицю, як-

що він її відмовляв і любив. Коли вже всім ясно, що кінець близький, тоді не заводити при вмираючім. Хай тоді зійдеться коло ліжка вся родина й усі спільно хай зачинають молитися. Найліпше відмовляти на вервиці страсні таїнства. Вмираючому дати до рук запалену благословлену свічку й давати, якщо може, цілувати св. хрест. Добре відмовляти теж 50-ий псалом „Помилуй мя Боже...” При кінці „Під Твою милость...”

Коли вже конаючий віддав душу своєму Творцеві, тоді хай всі разом поручають його короткою молитвою Божому милосердю. Тут найвідповідніша молитва є така:

„Із Святыми упокій, Христе, душу Твого слуги, де нема ні болю, ні смутку, ні зідхання, тільки життя безконечне!”

ЗАКІНЧЕННЯ

Дорогий Читачу!

Не бійся смерти. Вже тепер зачни молитись за добру смерть. Проси через заступництво Пресвятої Богородиці, щоб ти побожно

й свято міг прийняти останній раз св. Тайни. Памятай, що св. Олівопомазання приготовляє тебе на радісну зустріч із твоїм Творцем. Воно стелить тобі просту дорогу до неба. Памятай на цей „у с м і х у с м е р т і”!

Навчися вже від тепер вмирати й без священика. Може ти вмреш без св. Тайн. Тоді не забудь на акт досконалого жалю. Він може забезпечити тобі щастя вічне!

Памятай і на інших. Ти когось любиш, а він умирає. Поклич священика. Це буде найліпшим доказом твоєї любові. Дар, що ти даєш йому на дорогу, це життя вічне, щастя небесне.

Сам дуже бажай неба! Воно для тебе приготоване.

Спомагай і іншим туди дістатися.

Поклич до хорошого священика!

Закінчено дня 1. IV. 1959 р.

Мондер, Альберта.

ВІДГОМІН КІНІЖЕЧОК СЛОВА ДОБРОГО ПАСТИРЯ

Високопреподобні й Дорогі Отці! У залученні посилаю грошовий переказ на \$ 14.00, які призначаю на: книжечки СЛОВА ДОБРОГО ПАСТИРЯ \$ 2.00 і на чотири читані Служби Божі \$ 12.00. Інтенції до кожної Служби Божої подаю у долученому тут листі.

Юлія Кащук, Нью Бритен, Конн.

... Залучаю тут \$ 15.00 чеком, які прошу Вас розділити ось так: \$ 1.00 за зміну моєї адреси, \$ 2.00 на дальшу передплату цих чудових книжечок, а \$ 12.00 на чотири читані Служби Божі. Нижче подаю інтенції.

Ольга Фостик, Філя., Па.

... Посилаю \$ 5.00 на читану Службу Божу за померлого моого мужа Василя.

Анна Лаш, Детройт, Миш.

... Тут посилаю \$ 5.00 на читану Службу Божу за померлого моого сина Михайла.

Анна Лаш, Детройт, Миш.

... В цім листі посилаю \$ 3.00 на читану Службу Божу за душу моого брата Миколи.

Семен Галаса, Філя., Па.

*

... На передплату цих цікавих книжечок посилаю тут \$ 4.00.

Михайло Сагатий,
Гемпстед, Н. Й.

*

... Передаю тут \$ 5.00 на залеглість і на передплату книжечок.

Софія Стець, Нью Йорк, Н. Й.

*

... Трошки спізнено висилаю на передплату книжечок \$ 5.00.

Катерина Мицак, Омага, Небр.

... На передплату книжечок посилаю \$ 5.00.

Стефа Мацкевич, Бронкс, Н. Й.

*

... Долучую тут \$ 5.00 на передплату книжечок.

Анна Семков, Нью Йорк, Н. Й.

... Посилаю мій маленький довжок за книжки і передплату на ці книжечки \$ 5.00.

Йосиф Мазепа, Кемден, Н. Дж.

*

... На ці Ваші добрі книжечки, що їх так радо читаю, посилаю \$ 5.00.

Т. Букай, Вілмінгтон, Дел.

*

... Посилаю Вам \$ 5.00 за книжечки, котрі я дістаю від Вас.

Франк Касенич, Сентралія, Іла.

*

... Прошу прийняти \$ 5.00 на передплату книжечок.

І. Панько, Йонгстон, Ог.

*

... На залеглість і на передплату посилаю \$ 5.00.

Ол. Оберишин,
Кю Гарденс, Л. Айл.

*

... Дорогі Редактори маленьких книжечок, я посилаю \$ 5.00 на ті книжечки.

Юлія Ланяк, Рочестер, Н. І.

*

... Посилаю передплату \$ 6.50 на ті книжечки.

Мрс. Николайов, Вайда, Монтана

*

... На залеглість і на передплату посилаю \$ 6.50.

Галля Плетеницька,

Іст Медов, Л. Айл.

*

... Посилаю \$ 10.00 — на передплату книжечок \$ 5.00 і на ЖИТТЯ СВЯТИХ, третій том \$ 5.00.

М. Петришин, Джерси Сіті, Н. Дж.

*

... Висилаю \$ 10.00, а це — на передплату книжечок \$ 4.00, на третій том ЖИТТЯ СВЯТИХ \$ 5.00, а на прес. фонд \$ 1.00.

Петро Брикайло, Картерет, Н. Дж.

Чудова й незаступна та дуже легка
й приступна до читання книжечка:

НАСЛІДУВАННЯ ХРИСТА

написав

Тома Гемеркен Кемпійський

переклав

д-р Йосиф Боцян, єпис. луцький.

Невеличкого формату, сторінок 520,
у полотно оправлена коштує лише \$2.50.

С В Я Т А С В А Н Г Е Л І Я ГОСПОДА НАШОГО ІСУСА ХРИСТА

На українську мову переклав
о. Теодосій Галущинський ЧСВВ

Рим, 1946, сторінок 512

ІЦИНА \$ 3.50.

**ГРАМАТИКА
ЦЕРКОВНО-СЛОВЯНСЬКОЮ МОВИ
в українській редакції.**

написав

о. ДАМАСКИН ПОПОВИЧ ЧСВВ,

Мондер, 1958, сторінок 63 + VIII

(фотокопії старих рукописів і видань).

Завданням цієї граматики є — помогти
нашому духовенству, студентам, членам
чернечих Згромаджень більше
пізнати нашу літургічну мову та ліпше
зрозуміти текст богослужебних книг.

Замовлення посылати на:

BASILIAN FATHERS PRESS

Mundare, Alberta, Canada

ЦІНА: \$ 1.50.

НАРЕШТИ! Вийшла давно потрібна книжка!
На неї ждали всі Українці, яким добро
ї розвиток нашої Церкви Католицької
лежить на серці. Ця книжка називається:

КАТОЛИЦТВО і ПРАВОСЛАВІЕ

Дуже цікаво, в живому стилі, спершишь на першоякісних науковцях, католиків і православних, наших і чужих, написав цю книжку о. Севастіян САБОЛ ЧСВВ. Книжка має 328 сторінок, більшого формату, на гарному папері, обкладинка роботи нашого одного з найкращих графіків мистця Миколи Бутовича. Ціна всього \$3.00 з пересилкою. Висилаємо лише за попередною заплатою. Замовляти в нашому видавництві.

СВІТЛО

Католицький журнал для українського народу — найкраще редактований, працюють у ньому чи дописують наші найкращі робітники пера, — письменники, історики, журналісти, критики. Редактований журнал живо, приступно, цікаво і здіймливо. Видається журнал О.О. Василіяни. Передплата на цілий рік \$3.00, а поодиноке число, збільшене тепер, 30 ц. Адреса: СВІТЛО, 286 Lisgar Street, Toronto, Ont., Canada.

Постарайтесь замовити для своєї до-
машньої бібліотеки ІСТОРІЮ ЦЕРКВИ
І КУЛЬТУРИ, о. Ріпецького, написану
цікаво й популярно в католицькім дусі,
якої вийшли вже оці випуски:

1. Початки християнства в Україні \$ 0.35
2. Св. Володимир Великий 0.40
3. Україн. Церква й культура 0.35
4. Великий князь Володимир Мономах 0.35
5. Києво-печерський монастир і його
подвижники, 0.50

Матеріали є й до дальших випусків,
поява яких залежить від успішного по-
ширення попередніх. Замовляйте на оцю
адресу:

Basilian Fathers' Press, Mundare.
Alta, Canada.

ПЕРЕДПЛАТНИКИ! Якщо зміняєте
адресу, то повідомляйте рівночасно про
це нашу адміністрацію, подаючи стару
й нову адресу. Відновлюйте передплату
й платіть залегlosti! Скріпляйте наше
видавництво. На цілий рік лише \$ 2.00.

Ціна: 35 центів.

МОЖНА В НАС НАБУТИ ОСЬ ТАКІ
МОЛИТОВНИКИ:

ХРИСТИЯНСЬКА РОДИНА, ст. 640,	
оправлений у шкіру	\$5.00
оправлений у полотно	\$4.00
З НАМИ БОГ, стор. 512 в полотні	\$3.50
ОТЧЕ НАШ, стор. 238, в шкірі	\$2.50
КЛЮЧ ДО НЕБА, сторінок 188, в біл. полотні в англійській і українській мові	\$1.75
ДЕВЯТНИЦЯ до Наїсв. Христового Серця, стор. 224	\$1.25
БІБЛІРІНА ІСТОРІЯ Старого і Нового Завіту в мові українській і англій- ській, стор. 160	\$0.50
ЖИТТЯ СВЯТИХ, книга з 384 сторі- нок, 118 життєписів, 77 гарних об- разків, оправлена в полотно, пре- гарно написана	\$5.00
БІЛА КНИГА, про переслідування на- шої Церкви в Україні, по англійськи	\$1.00
ВЕЛИЧ ВАСИЛІЯ ВЕЛИКОГО. Цю книжку написав св. Григорій із На- зіанзу, співучасник св. Василія Вел. Ціна книжки	\$1.50
Крім цього всього, можна в нас набути всі річники книжечок СЛОВА ДОБРОГО ПАСТИРЯ від січня 1950 року починаючи, кожен річник	\$1.50

Всі замовлення на книжки й передплату
на СЛОВО ДОБРОГО ПАСТИРЯ по-
силайте на адресу:

Good Shepherd-Basilian Fathers
22 E. 7th Street
New York 3, N. Y.